

גילה אביטל

גבעות ואדי קלט

הַאֲחַת הַשְּׁתַּפְּלָה
אֶל הַנְּאֲדִי
יוֹנְקַת מִימֵי הַשׁוֹצְפִים
שְׁנִיָּה הַתְּמַתְּחָה
מוֹל הַשֶּׁמֶשׁ
כְּלָה עֲגוּלִים חֲצוּפִים
הַאֲחַת הַפְּרָחִים
וְהַעֲשָׂב
אָרְגוּ לָהּ מַרְבֵּד
עֲטוּר קֶסֶם
שְׁנִיָּה הַחֲמָה עַל גִּנְיָה
צְרָכָה בָּהּ
יָאוֹשׁ וְעֶצֶב
הַאֲחַת מִתְנַמְנֶמֶת
בְּצֶל תַּחְרָה –
פְּרִיחָה עֲנָגָה בְּכַתֵּם
הִיא נוֹשֶׁמֶת בְּשָׂמִים
הַנּוֹבְלִים בְּסוֹדֵם
כְּשֶׁהִבְקָר עוֹלָה וְהִלְלָה נִרְדָּם.
שְׁנִיָּה עֲקָרָה מְלוּחָחוֹת שְׂמֵלוֹתֶיהָ
מִתַּת הַזְּרָעִים נוֹשֵׁר מְעֵלֶיהָ
מִטָּח גֶּשֶׁם חֲרָף
שְׁבִילִים עַל פְּנֵיהָ
וְקוֹלוֹת תְּפִלוֹתֶיהָ
שׁוֹתְקִים.

'חמצן'. "חמצן כולם נושמים/ או תפסיקי עם זה. מה, את בהמה... לך ר/ בשירה". אולם גם המוצא הזה אינו פשוט. בשיר המסיים את הספר, מוצאת עצמה המשוררת "עוצמת עיניים חזקת לגלגלים/ קודמים... היית חושב שאפסיק לכעוס. מהו הכעס? סערה של חומר שאינו מבין את הנצח. מי אני? אני חומר שאינו מבין את הנצח, משוטטת מגלגול לגלגול ומתגעגעת לשקרים".

מדובר בספר קטן גדול. רק שישים עמודים וברובם שירים קצרים. אולם הדעת אינה מוצאת מנח, מבקשת לחזור ולקרוא. שוב להתוודות על הפצע, שוב לחפש בכוח השירי תיקון או נחמה. אותה נחמה עליה מספר אלי הירש, עורך הספר, בכריכתו.

מאיה ויינברג

חברית, כמו נקלעת באקראי לחלק משיחה. דווקא אז מכניסה הכותבת את הסוס הטרויאני של השבר, העצב, ההתפרקות. "אשכב בשקט רק לרגע הכאב/ יחלוף"... הקוראת מוצאת עצמה באופן בלתי אמצעי מול הצעה מחויבת לקחת בו חלק. "וכל אחד יסובב את הראש: מי היפה הזאת שדרכו לה על הלב/ ועכשיו תראו, בחיי, היא נראית חזקה כמו שמש". מטאפורה נפלאה לתקווה. היש חזקה מן השמש?

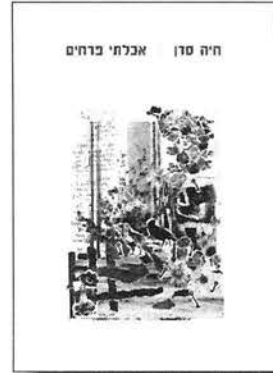
השירים נקיים מאוד. השפה השירית ברורה וצלולה. התמונות העולות בשירים, הקצרים יחסית, בנויות בדקדנות, אפילו עשויות רק שורה. ההקשרים הם מהירים והמעברים חדים - הכל יכול לקרות. הנפש נותרת מבלבלת, ובכך מעוגנת מהתרחשות הקסם השירי. למשל בשיר 'ימים'. "ימים ימים סכין משסעת לי את הבטן... ומלכלכת את הכל בדם...// זה כואב בקניית כשצריך להרים/ תפוחי אדמה ואקונומיקה גדולה." אודם הרם חוזר בפקק בקבוק

האקונומיקה. לחץ הסחיבה מורגש היטב בבטן הקוראת. "נצטרך לקנות שטיחים חדשים/ בגלל שלולית הרם...// זה כל כך הרבה כסף/ ואתה עובד כל כך קשה". קשה שלא להעלות חיוך חמוץ. עירוב החישובים הפרוזאיים, הקטנוניים, הבלתי נמנעים, בכאב התהומי, עת הסכין משסעת בבטנה של הדוברת. "הכתמתי. לא נורא, אני עוד יכולה ללבוש את זה". היא מסכמת. האין כולנו לובשים את הבגד למרות הכתמים? ממשיכים לחיות. מתוך האוניברסליות הגדולה שבמעשה החיים, על מלוא כוחם וכאבם, שואבת השירה של חיה סרן את כוחה ותוקפה.

כקוראת שהיא גם כותבת, אהוב עלי במיוחד השער השלישי בספר "תחביר הערש" העוסק בעדינות ובמקוריות בחוויה הארספואטית. בשיר הראשון מעשה הכתיבה מקבל השתקפות הורית. השיר עצמו מקבל פתחון פה ומודה למולידיו. "אמרתי לאמא משוררת ולמשוררת אבא/ הלכתן איתי כל הזמן... ילדתן אותי מחוץ לחיים עם פרוורי לחם על הרצפה הדרורים מחוץ לצעקות". גם שיר כזה מצריך קריאה שנייה ושלישית כדי לתפוס את עומק הרעיון, את היופי והייחוד בנקודת המבט "תודה משוררות אמא ואבא שלי/ שלימדתן אותי שכשאני עפה והגוף שלי כן/ או שכשאני עף הלב שלי שרה/ אינני נופלת זה לא פח". החמלה על המעשה השירי כמו חמלה על ילד. השיר שהוא גם זכר וגם נקבה. גם גוף וגם לב. נקי ומסוגל למעוף בעולם.

תזכורת חשובה לעוסקים בכתיבה (וגם לאלו שלא) בשיר 'האמת אינה חשובה כלל, הרפי ממנה': "אלא רק מאבק/ יוצא מן הכלל, מאמרים יוצאים מן הכלל..."; הכותבת זכאית לבחורה היצירה היא העולם הנברא, הנבחר. המתעלה על השבלוניות המוסכמת כפי שקרויה 'האמת'. היא האסקפיזם, המוצא מן האמת. כך גם בשיר הארספואטי

שאפשר/ אכלתי פרחים/. אבל תשמעי/ תשמעי/ גם אני רוצה לומר בקול צלול" ובהמשך בקשה מפורשת "תמימות/ את יכולה לתת לי?/ תמימות ושכחה?" סוף השיר מגלה מי הנמענת. "אלוהים, אהבי אותי שלא אזכור את חטאי". מבוראת עולמות נעשית המשוררת ברואת האלוהים, נזקקת לעזרה. גם בהמשך יעסוק הספר בקו התפר בין דמויות מתחלפות. כך למשל בשער השני ומכמיר הלב "אני חולמת על ילדה", נעים השירים מנקודת

מבטה של אם, לילדה שהאם היתה ואולי עודנה. לעתים שתי האפשרויות מתקבלות על הדעת. כך השיר 'בואי בואי' הגו לכאורה שיר ערש של אם לבתה. רק בקריאה חזרת מתבהר שהמשוררת מערסלת את הילדה שהיא עצמה היתה. ניסיון החיים מבקש לחזור בזמן, לתקן, לטפל בחמלה. "מי יערסל אותך כשאת עייפה ובוכה כי אינך יודעת מה מציק לך/ אני אדע מה מציק לך וארגיע אותך/ נומי נומי" במרחב השירי תיתכן

נחמה שכוז. כך ייבראו עולמות נוספים בהנף שירה עולמות מפתיעים, אסוציאטיביים, מופשטים וארציים כאחד. עולמות רב ממדיים, האוצרים יותר מפתרון אפשרי אחד.

"גם אני יודעת שהאדם הוא לכלוך, מוזיק וטועה, ואינו ראוי לרחמים". אבל אני אוהבת את הטעות כדי שאלוהים תאהב את הטעות" ('מדרב'). איני יכולה שלא להפוך בשם המשוררת. חיה סרן. חיה כלומר מצווה בחיים, חיה כפועל מתמשך בהווה. וסרן כמו בין הפטיש לסדן. בין איש לאלוהי, בין איש למעשיו, בין ילדה לילדותה. "יש נשים שהיה להן מזל כזה לפתוח חלון ולהשקיף מיד לעשב ירוק... מכריחים אותי להשכיב אותי במיטת בית חולים, מכריחים/ אותי להשמיע לי מחזיקה יפה מאוד ושקטה מאוד... ('חלון גדול די הצורך'). כאבים גדולים עולים בשירים, מנת מאבק חיי היומיום. אולם הדיבור הישיר, הברור, המובע בהם וליטרת ההומור העצמי (לא ציניות) מחליקים את הגלולה המרה היישר אל הלב והרחק מן הפאנוס. אני מוצאת את עצמי צוחקת שעה שהמשוררת מתה ומבקשת קצת שקט. "דווקא עכשיו, כשאני מתה בשקט, עם המגרנה ואחרי הבישולים של יום שישי, לבת של השכנים יש מסיבת יומולדת... אני רק מבקשת/ שיהיה כאן שקט/ מסביב/ כשאני מתה". כך למשל אהבה חזקה מתוארת במשיחות מכחול יחידות, ארבע שורות בסך הכל. עם זאת, בשום פנים ואופן לא בעדינות: "בחורף בערב אני בוכה אבל כשהיא כאן אני בחיים".

השפה הישירה, הלא מליצית, שפת שיח יומיומי, גורמת לדברים להישמע פשוטים, ישירים. "לא תיארתי לעצמי... נסעתי במהירות ושרתי ולא/ תיארתי לעצמי...", גם החזרות על מילים לשם הדגשה, הנפוצות בדיבור יומיומי, אך כה מעטות, כמעט אסורות בשירה. הדבר מביא לכך שהבטן נרפית ומנגנוני ההגנה נחלשים ונפתחת הקשבה